

Eksklusjon i kjølevannet av MULTIKULTURALISME

Det er ingen hemmelighet at nasjonalstaten Norge fører en ekskluderende politikk overfor mennesker som avviker for mye fra ideen om «den hvite nordmann». En løsning må være at herskeklassen gir fra seg makt, og legger fordommene til side.

Det finnes ulike måter å betrakte individet på. En holistisk tilnærming innebærer å anse individet som en tidsbetinget kollektiv enhet med samfunnet. Et slikt syn på mennesket skiller seg fra den aktørorienterte tilnærmingen hvor individet betraktes først og fremst som et autonomt og helhetlig vesen som kan rasjonaliseres gjennom valgte atferdsmønstre. En slik individorientert tankegang

Realiteten tilsier at det levde liv er annerledes enn den teoretiske hverdagen.

tilsier med andre ord et fokus på ulike attributter ved individet. En tredje tilnærming av individet kalles av enkelte for «det kantianske skillet» hvor tanken med all fornuft er adskilt fra kroppen der følelser lokaliseres. Å være fornuftig og/eller profesjonell vil innen en slik måte å betrakte individet på tilsa å holde emosjoner, som anses for å være irrasjonelle faktorer, i sjakk for å la fornuften råde. Den objektiviteten byråkratiet etterstreber vil da være et faktum og samfunnet vil kunne betraktes som produkt av såkalt menneskelig rasjonalitet.

Realiteten tilsier at det levde liv er annerledes enn den teoretiske hverdagen. Hvorledes et samfunn velger å betrakte sine borgere, og dermed individet generelt, gjenspeiles ofte i den eksisterende institusjonelle praksisen. Et multikulturelt samfunn består av et samfunn hvor flere kulturer lever side om side. I den forstand er Norge i dag et multikulturelt samfunn. Kjernen i multikulturalisme, ideologi om det multikulturelle, kan anses å være hyllest av pluralitet og mangfold. Det er ikke til å se bort fra at vi mennesker er avhengige av organiserende og strukturerende mekanismer

rundt oss for å kunne leve sammen i all fordraglighet. Slike mekanismer er ytterst påkrevd i alle samfunn som blant annet ikke ønsker å føre en rigid assimileringsspolitikk. For å sikre harmonisk kulturell sameksistens, må det føres en politikk for å se til at forskjellene ikke byr på større friksjoner.

Et av hovedproblemene i dagens Norge er at det ikke føres en konsekvent politikk som tar høyde for harmonisk sameksistens mellom kulturer. Dagens samfunnsinstitusjoner er i utgangspunktet tenkt å fungere optimalt i et konstruert monokulturelt samfunn hva gjelder synet på for eksempel religiositet, språkkompetanse og etikk. En monokulturell tilnærming av et multikulturelt samfunn vil hovedsakelig føre til at flere grupper i befolkningen erfarer en politisk hverdag bestående av en kamp om å rettferdiggjøre og/eller forklare sine handlinger og sin rett til eksistens. De av befolkningen som kjenner seg igjen i de monokulturelle praksisene vil måtte gjøre det samme men ut i fra et annet sett med argumentasjoner for å beholde maktposisjonene de besitter.

Det er ingen hemmelighet at nasjonalstaten Norge fører en ekskluderende politikk overfor mennesker som divergerer for mye fra ideen om «den hvite nordmannen». I denne omgang er det ikke et poeng å dvele ved betydningen av ulike begreper ei heller hvilke markører som tilsier «for mye» avvik fra normer om den hvite nordmannen. Videre skal det ikke

brukes tid på å utdype rasistiske holdninger og praksiser. I denne omgang nøyer jeg meg med å henvise til blant annet antropologen Marianne Gullestad og boken «Plausible prejudice» fra 2006. Gullestad beskriver her detaljert hvordan rasisme har blitt naturalisert og hvilke skjebnesvangre følger dette har og har hatt.

Fokuset er her på multikulturalisme og det menneskesynet myndighetene utviser gjennom sin institusjonelle praksis. En praksis hvor kulturel relativistisk tankegang har blitt anvendt med uheldige følger for enkeltskjebner og for enkelte grupper av befolkningen. Den norske stat har gjennom store deler av sitt lovverk og gjennom undertegnelse og ratifisering av flere internasjonale konvensjoner gitt uttrykk for at assimilering ikke er ønskelig i dette landet. Samtidig finnes det deler av lovverket med tilhørende forskrifter som uttrykker det motsatte.

Den norske stat har gjennom store deler av sitt lovverk... gitt uttrykk for at assimilering ikke er ønskelig i dette landet.

Loven skal være «lik for alle» med visse unntak. Unntakene er ment for å ivareta et mangfold som er ønskelig mens det uønskede mangfoldet skal lukes bort eller holdes under streng kontroll. Med henvisning til brudd på indivi-

dets frihet, menneskerettigheter og demokratiske prinsipper iverksettes og endres lovverket for i praksis å ekskludere mennesker nasjonalstaten ikke har greid å definere som «ekte» eller «ønskede» borgere.

For en nasjonalstat vil det reelt sett være meget problematisk å gjennomføre en politikk som ivaretar interessene til ulike konstruerte grupper utenom de som tilhører en såkalt overordnet inngruppe.

Hovedskillet vil med andre ord gå mellom konstruksjonene «vi»/inngruppen og «de andre»/utgruppen. «De andre» får lettgjennkjennelige merkelapper slik at et vi-felleskap konstrueres ut i fra hvordan de andre er eller ikke er. Utgruppen defineres med andre ord ut i fra sine mangler på positive forhold og egenskaper. I politisk sammenheng fører dette til at utgruppen i realiteten byr på problemer for inngruppens konstruerte universalitet og konformitet.

Sanksjonene er så og si de samme hver gang utgruppens medlemmer divergerer negativt med de gjeldende normer. Utallige eksempler kan gis ved å vise til dagsaktuelle nyhetsinnslag. For eksempel knyttes kriminelle handlinger utført av utgruppens medlemmer raskt til utgruppers generelle og antatte kultur, religion og/eller etnisitet og ofte deres mangel på integrering i storsamfunnet. Dernest prøver politikere å løse såkalte kulturelle, religiøse eller etniske problemer gjennom forskrifter og lovendringer som på sett og vis, om ikke direkte, kan relateres til innvandringsregulerende mekanismer.

Institusjonell multikulturalisme i dagens Norge tar med andre ord utgangspunkt i henvisninger til ulike problemstillinger individer i utgruppen står overfor deriblant kulturelle, religiøse og etniske markører. Med slike forklaringsmodeller usynliggjøres samfunnsmessige og strukturelle årsaksfaktorer. Sagt med andre ord: det utøves en blindhet overfor essensielle sosiale problemer grunnet feilslått multikulturalistisk politikk. Psykososiale, diskriminerende og rasistiske forhold, samt klasseproblematikk og økonomisk knapphet, er eksempler på kulturelatiserte sosiale problemer med negative stigmatiserende effekter for utgruppers medlemmer generelt. I dag tilsier slike negative effekter at utgruppenes medlemmer kommer til kort i flere samfunnsarenaer, blant annet arbeidsmarkedet, boligmarkedet, utdanningssystemet og helsevesenet. Flere av utgruppens medlemmer har med andre ord større tilbøyelighet for å ende opp som såkalte samfunnstapere enn medlemmer av inngruppen. Inngruppens berørte medlemmer blir i slike tilfeller som regel usynliggjort.

Forskningsresultater fra ulike felt viser at systematisk eksklusjon på samfunnsnivå tilsier stor sannsynlighet for negative helsemessige konsekvenser. Oppsøkes legen i den forbindelse er det dess-

verre som regel liten hjelp å få. Slik det ble nevnt ovenfor, er helsevesenet en kulturelatisert samfunnsarena. Pasienter og avviste pasienter i denne kategorien støtter også oppunder slike funn gjennom sine erfaringer ervervet i møter med «de uforståelige legene». Dette er leger som betraktet enkelte av sine pasienter som «de uforståelige pasientene». Atter en gang viser det seg at legene i de aller fleste tilfeller tyr til forklaringsmodeller basert på ideer om determinerende kulturelle og/eller religiøse forhold. En slik fremstilling av lidelsene til disse individene bidrar til usynliggjøring av den ekskluderende hverdagen utgruppens medlemmer lever med grunnet segregeringspolitikken nasjonalstaten Norge tar utgangspunkt i.

Basert på det som her har blitt nevnt, er det ingen motsigelse å si at Norge for tiden indoktrinerer sine borgere i å betrakte individet ut ifra et hierarkisk aktørorientert menneskesyn. Et slikt syn på individet gir rom for utøvelse av makt og undertrykkelse uten krav om godtgjørelse for ugjerninger nasjonen nekter å gjenkjenne som overgrep. En slik maktposisjon gjelder selvsagt for de som faller innunder en løst definert herskeklasse, også kalt inngruppen i denne artikkelen. Historiens gang tilsier at det som regel ikke blir noe bedre for utgrupper eller de som blir hersket over tiltross for omdefinering av inngruppen og endring av praksisen ved enkelte samfunnsinstitusjoner. Ideen om retten til å herske på bekostning av enkelt-skjebner, eller «herreslave» mentalitet, ser ut til å gå i arv uavhengig av innføring av såkalte humane ideologier. Slik jeg ser det må det en storstilt omskolering til for å overkomme dette.

«Et multikulturalistisk samfunn er et samfunn av skravlere – folk som både vil forstå og gjøre seg forstått», sa filosofen Espen Hammer under et intervju med Morgenbladet 13. mai 2005. For at dette skal være mulig må vi alle trolig tilbake til skolebenken hvor vi kan læres opp i å gjenkjenne egne fordommer for deretter å avlære dem. Resultatet av en handling hos en aktør bør for eksempel ikke hovedsakelig relateres til klassemessige, kulturelle, religiøse eller etniske forhold. Vi bør alle skoleres i å betrakte individet

som et helhetlig biologisk og sosialt kjønet situasjonsbetinget vesen og dermed unngå å begå hva psykologer kaller for den fundamentale attribusjonsfeil.

Dagens utdanningssystem er et politisk oppdragelsesorgan ikke bare forbeholdt barn og ungdommer men mennesker i alle aldre og i alle samfunnslag og livssituasjon. Utdanningssystemet har vist seg å være et velfungerende maktparat, og et sted må vi begynne. Mens vi venter på at skolerings gir resultater, bør vi revidere lovverket og all institusjonell praksis som vi vet er basert på ideer om en herskeklasses rett til å diskriminere de individer og grupper av individer som anses for å måtte betjene de såkalt betjeningsverdige. En fin start i dette tilfellet vil være å la flere stemmer slippe til i diskursene mediene dekker og hva det offentlige tillater. Like viktig er det at likestilte debattanter møtes for å diskutere med tanke på å dekontekstualisere destruktive og inkonsistente barrierer mellom konstruerte grupper. Til slutt skal det også legges til at under revidering av eksisterende institusjonell praksis, er det viktig å ikke bli for navlebeskuende. I en slik prosess er det av stor betydning å huske på hvordan kontakten mellom landegrensene har økt og trolig vil øke i fremtiden. Multikulturalisme kan ikke begrenses til kun innenrikspolitik.

En gang i tiden greide den herskende klassen i dette landet å kristne landet gjennom drap tiltross for at ett av de ti bud sier du skal ikke slå i hjel. Senere

har den samme klassen greide å innføre ideen om velferdsstaten og tanker om solidaritet og likhet tiltross for ekskludering og overgrep mot deler av befolkningen. I dag er fokuset blant annet på hvorledes «markedet» og

de såkalte nyliberalistene må få ture frem tiltross for at store deler av befolkningen slavebindes på ulik vis. Fellesgestalten kan sies å være at de økonomisk og kulturelt godt bemidlede i alle tidsepoker har fått lov til å rettferdiggjøre sin urettferdighet.

Eksklusjon fra storsamfunnet er smertefull og har fatale ringvirkninger for de berørte, mer er det ikke å si om den saken i denne omgang. Tiden er overmoden for reell innføring av multikulturalisme uten hierarkiske under eller overtoner uansett hvor smertefull en slik prosess vil være for de herskende klasser og andre herskelystne.